

A14. Indisch Achtererf

Ter plaatse: 2004.

Het is geen reconstructie van wat vroeger in Indië voor een tuin doorging. Het is een in geuren en kleuren vertelde 'stijlkamer' van historische en actuele aspecten uit de Indische cultuur. De inrichting toont een recent aspect van de geschiedenis: de landverhuizing naar Nederland

Op het Indisch Achtererf zijn cultuur en natuurelementen aangebracht, ontleend aan vertellingen over het dagelijks leven in Indië. Zo vertelt de tuin (historische) aspecten van de Indische cultuur, over het dagelijks leven in de familiekring, natuurbeleving en jeugd jaren in Indië.

De geluiden (geluidsinstallatie), vormen en geuren in de tuin zetten aan tot zintuigelijke (her)beleving van de Indische cultuur. De geschiedenis van de Indische cultuur wordt overgeleverd via verhalen.

Het Achtererf is een project van de Stichting Indische Cultuur. Het is ontwikkeld in het kader van het Kampulanproject dat gesubsidieerd door het ministerie van OCW de immateriële cultuur presenteert. Het Achtererf is de uitdrukking van verhalen uit de Indische cultuur over tuinen en natuurbeleving. Kampulan betekent in Indische kringen een gezellig (familie)samenzijn met lekker eten en veel muziek waar wordt bijgepraat over allerlei zaken met een hoog reünie gehalte.

De tuin:

Er staan ook (winterharde) tropische gewassen als bananenbomen, bamboe en palmen, naast beplanting uit de gematigde zone zoals hulst en kamperfoelie. Er zijn kuip- en potplanten die mogelijkheid tot variatie biedt. De vrijwilligers (Indische Nederlanders die verhalen vertellen) kunnen eigen plantjes, zaadjes en stekjes meenemen. Dit kunnen ook kruiden zijn die in de keuken worden gebruikt. Dit varieert van jaar tot jaar.



De beplanting bestaat uit 3 soorten:

1e laag is geplant

2e laag bestaat uit grote potten kuipplanten

3e laag uit kleine makkelijk aan te brengen en te verwijderen potplanten, (variabel) en eventueel eenjarig.

Alle lagen bestaan uit bomen, struiken en planten afkomstig uit de tropische en de gematigde klimaatzone. De kuip- en potplanten overwinteren in de kassen van het NOM of in het gebouwtje. Alle beplanting is gekozen op grond van themaverhalen uit het Kampulanproject.

Langs het tegelpad bij de Schelmseweg staan hulst, rododendron, bougainville en hibiscus, tegen het gebouwtje groeit kamperfoelie en melati gambir (1e laag) Bij de put staat hibiscus. Op het talud staan struiken zoals thee, koffie en heliotroop. Langs de rand van het talud staan rode en gele tulpen. Midden in de tuin staat zwarte bamboe. Verder staan er nog orchideeën, een metershoge bananenboom. Voor de ramen groeien kruiden in bakken voor de Indische keuken.

Behalve door de beplanting krijgt het terrein ook sfeer door de achtergalerij (open serre), de krees (jaloezieën van latjes), de pantjoeran (bamboeafvoerpijp), de put met atap (gevlochten rietomheining), het grind afgezoomd met groene flessen, de krossi males (makkelijke stoelen), de zitkeien, het prieeltje op het talud, de hutkoffer.

Geschiedenis:

Er zijn 400.000 mensen met een Indische geschiedenis. Na de onafhankelijkheid van Indonesië zijn er 50.000 mensen naar de VS en 6000 naar Australië gemigreerd.

De Indische cultuur concentreerde zich op de achtergalerij, bestierd en grotendeels bewoond door vrouwen, weg van het straatrumoer en pottenkijkers. Op deze achtergalerij speelde zich het dagelijks leven af met uitzicht op de hokken van de huisdieren en de kookplaats van de kokkie. Een Indische familie telde altijd wel een inwonende grootouder, oom, tante, neef/nicht nog afgezien van pleegkinderen, kostgangers en logés.

De voorgalerij had vaak een marmeren vloer die met geraspte klapper werd ingevet.

Op het erf bevond zich het paviljoen en bijgebouwen met nog meer slaapkamers, een keuken.

Een belangrijke plaats was de achtergalerij waar vaak rotan zitjes met veel planten in potten stonden. Ook de wc's en de badkamers met de mandibakken lagen op het achtererf en verder weg de put.

Pal naast de erven van deze gerieflijke huizen lagen de gangen, de steegjes met bedompte kleine optrekjes met minimale voorgalerijen en benauwende erfjes.

In 1928 had Batavia 450.000 inwoners waarvan 25.000 Europeanen en daarvan bestond 2/3 uit Indische Nederlanders. Zij leefden zowel in grote huizen als in eenvoudige woningen aan een onverharde gang of in een kampong. Dichtbevolkte kampongs lagen midden in Batavia.

Vroeg in de ochtend gingen de jaloezieën en ramen dicht zodat het binnen schemerig en koel bleef.

In Indische families waren bedienden heel normaal, zelfs minder welgestelde families hadden minstens één bediende.

Hoe zag een dag in Indië voor de oorlog eruit?

Stel je hebt een redelijk welgestelde familie die in een koloniaal huis woont.

Eerst stonden de bedienden op, daarna vader tussen 5 en 6 uur. In het achterhuis wordt de rest van de familie wakker. Dan is er om 6 uur ontbijt bestaande uit havermout, brood met roomboter, jam en kaas uit blik. Daarna ging iedereen zijn of haar bezigheden doen: kinderen naar school, vader met



Rantangs

de auto naar kantoor tot 16.00 uur. Hij kreeg om 12.00 uur rantang met rijst, sajoer, vis en kroepoek. Soms had moeder een eigen zaak en was zij 's ochtends ook vroeg weg. Oma gaf kokkie instructies voor het eten. Om 13.00 uur kwamen de kinderen thuis, zij gingen baden en eten. Daarna was er middagrust en konden de kinderen doen wat ze wilden. Om 16.00 uur was er thee op de voorgalerij. Vaak kwamen er dan

bezoekers die bleven eten. In de namiddag was er tijd voor uitjes zoals venduhuis (verkopingen) en winkelen. Kinderen gingen bridgen, voetballen, tennissen, etc. en 's avonds ging men naar de bioscoop. Er werden veel feesten georganiseerd met levende muziek waaronder veel bal masqués.

Indisch binnenhuis is een rekbaar begrip maar aan de dagindeling en de bijbehorende scheiding tussen binnen en buiten werd voor de oorlog streng de hand gehouden! Vreemd bezoek kwam niet verder dan de voorgalerij en kreeg de familie alleen 'gekleed' te zien.

Weetjes;

- 1907 kookboek: "Wenken en raadgevingen betreffende het gebruik van Indische planten vruchten enz.". In 1934 verscheen de 4e druk.
- Bij het eten kwam er vaak eerst Hollands eten en daarna Indisch.
- Vaak droegen de mensen thuis andere kleding dan buitenshuis. De mannen een pyama/slaapbroek en de vrouwen een sarong met witte kabaja (blouse) tot begin 20e eeuw. Daarna werd de kleding Europese/Amerikaanse.
- "Soedah al" betekent: niet meer over praten.
- Pasar is markt

Voor de oorlog was er sprake van rangen en standen. Er werd verschil gemaakt tussen Europese, mensen met gemengd bloed en Indonesische mensen. Niet iedereen kon bijvoorbeeld, overheidsfuncties bekleden.

Vanaf begin 20e eeuw wordt het nationalisme in Indië steeds duidelijker zichtbaar.

In 1942: Japanse bezetting met als gevolg dat maleis de voertaal wordt, er mag geen Nederlands. en Engels meer gesproken worden. De scholen gaan dicht. Veel Europeanen worden uit overheidsfuncties gezet. Geen media meer. In maart/april 1942 sluiten de banken met gevolg dat er armoede ontstaat. Men kon niet meer aan geld komen. Men werd verplicht een persoonsbewijs te kopen: 150 gulden voor een man en 80 voor een vrouw, men had hier nauwelijks geld voor. In juni moeten alle mannen tussen de 16 en 60 jaar in kampen. Later zaten alle mannen en vrouwen (Europees) in kampen. Er ontstond een antibelanda stemming. Op 19 september 1942 volgt gelijkstelling tussen Indo Europeanen en Indonesiërs.

Op 15 augustus 1945 eindigt de oorlog in Nederlands Indië. Twee dagen daarna op 17 augustus 1945 roepen Soekarno en Hatta de republiek Indonesië uit. Daarna komt het bestuur tijdelijk in handen van de Engelsen. Voordat de onafhankelijkheid van Indonesië erkend wordt op 27 december 1949 door Nederland vinden er nog 2 zeer gewelddadige politionele acties plaats.

Na de onafhankelijkheid gaan veel Indische Nederlanders naar Nieuw Guinea (was toen nog Nederlands) maar daar konden ze geen grond in bezit krijgen en er was gebrek aan alles. In 1962 komt Nieuw Guinea bij Indonesië en komen er nog eens 13.000 mensen naar Nederland.

Tussen 1946 en 1968 zijn ruim 300.000 Indische Nederlanders uit Indonesië naar Nederland gekomen